

Scrierea dacică pe mandibule de cal și „sfinții” de la Chitila

Descoperirea arheologică făcută în situl „Chitila Fermă” din apropierea Bucureștiului a redeschis dosarul mult-discutatei probleme a folosirii scrisului de către daci. Este vorba despre câteva mandibule de cal scrise cu niște miste-rioase și tulburătoare semne încrustate în „carnea” osului, datate ca provenind din perioada anilor 180-200 d.Hr. Totodată, reprezentarea unor personaje cu un fel de aură în jurul capului poate fi o aluzie referitoare la existența unor informații primare despre creștinism în această așezare.

Despre scrisul la daci, cvasitotalitatea cercetătorilor români sunt de părere că acesta nu a existat, pentru că, oricum, de la ei nu ne-ar fi rămas decât câteva cuvinte - „barză”, „viezure”, „mânz”, „mazăre” etc. -, iar pomenirea într-o scriere a lui Dio Cassius a existenței unui mesaj scrijelit de Decebal pe o ciupercă, destinat împăratului Traian înainte de lupta de la Tapae, nu ar fi altceva decât o legendă sau o informație evident exagerată.

Tulburătoarea scriere de pe oasele descoperite la Chitila, în forma primitivă în care arată, vine, iată, să contrazică o asemenea abordare. Căci este de neînțeles cum un regat de mărima Daciei, fie el și barbar, cu organizarea lui complexă, cu problemele lui birocratice, militare, politice, strategice, diplomatice, comerciale, sociale, intrat în contact direct cu marile civilizații europene ale vremii, cea greacă și cea romană, era lipsit de un mijloc de comunicare cum este scrisul, atâta timp cât cele două culturi

amintite cu care interacționa intens dispuneau de forme foarte evaluate, moderne am putea spune, de scriere.

Un scris autohton din secolul II d.Hr.

Oase inscripționate au fost descoperite în situl de la Chitila încă din anii 80 ai secolului trecut, când într-un ostrov colmatat al râului Colentina au fost efectuate lucrări arheologice care au dus la identificarea unei așezări aparținând carpodacilor, cu viețuire neîntreruptă din secolul al II-lea î.Hr. până în secolul al V-lea d.Hr., dar cu o continuitate istorică ale cărei începuturi își au rădăcinile în paleolitic.

Săpăturile efectuate de un colectiv de arheologi și studenți coordonat de prof. dr. **Vasile Boroneanț**, de la Muzeul de Istorie al Municipiului București, au scos la iveală un bogat inventar material. Convingerea profesorului Boroneanț este că abia după descoperirea altor oase scrise, în campaniile din

2001 și 2003, cărora le-a acordat mai multă atenție, a constatat că este vorba de o adevărată scriere, s„pecifică dacilor, fie și sub forma unei încercări proprii de a-și înregistra evenimentele din cadrul comunităților lor”.

Înscrisurile au fost executate în special pe mandibule de cal și pe oase mai lungi de bovine,

înscrisuri pe diferite suprafețe materiale în evoluția societății umane este însă mult mai veche, ea datând din neolitic, atât la noi, pe valea Dunării, în zona Porților de Fier, cât și în alte părți ale Europei, cum ar fi Franța sau Spania.

Dacă ne referim doar la acestea, din perioada dacică, scrieri asemănătoare au mai

cu suprafață mai mare de expunere, pe care se putea grava. Sunt însă semne și desene și pe coarne de animale, utilizate ca unelte, pentru că dacii au avut întotdeauna gustul frumosului. Ei au pregătit suprafețele respective pentru a putea scrie sau desena pe ele. Pe unele le-au tăiat, le-au ajustat, pe altele le-au șlefuit cu gresie și probabil le-au lustruit cu bucăți de piele, cu țesături sau cu bucăți de lemn.

Vârsta acestor artefacte a fost stabilită pe baza datării unor monede de epocă descoperite în sit, fiind vorba așadar despre o scriere din perioada anilor 180-200 d.Hr. Existența unor semne și

fost descoperite la Străulești, în Basarabia, și probabil în multe alte locuri, dar, cum am procedat și eu la început, nu li s-a acordat atenție, motiv pentru care au rămas necercetate sau au dispărut. Această scriere continuă de fapt o tradiție mult mai veche a locuitorilor dintr-un areal foarte vast. Datorită condițiilor diferite de dezvoltare socio-istorică a așezărilor, scrierile s-au „acomodat” necesităților specifice comunităților umane care le-au produs.

Acele oase au fost găsite în interiorul unor locuințe, alături de obiecte de uz casnic și de podoabe.

Cine au fost și ce au vrut „scriitorii” daci de la Chitila?

Scrierea a fost realizată prin zgâriere cu un silex sau cu un obiect metalic, iar în cazul executării unor ornamente sau imagini punctiforme mai complicate, prin poansonare. Adesea, oasele au fost scrise pe două fețe sau chiar pe trei, pe unele dintre ele observându-se chiar și două straturi de scriere, unul mai vechi, aproape șters, peste care a fost „așezat” altul nou.

Semnele, sau literele, după cum susține cercetătorul, sunt total necunoscute, părând a nu fi nici grecești, nici latine, nici rune gotice, ci mai degrabă o scriere autohtonă. Unele dintre ele seamănă cu un tip de scriere de pe frontoanele templelor dacice reprezentate pe controversatele tăblițe de la Sinaia, considerate, neconvingător, de mulți cercetători ca fiind niște falsuri.

Se pune firesc întrebarea: Cine a scris aceste „texte”, cu ce scop și despre ce ar putea „vorbi” ele?

Profesorul Boroneanț consideră că „textele” de pe mandibulele de cal sunt „mijloace de comunicare ale unor inițiați care cultivau relații între ei, dar în același timp și relații cu ceilalți membri din interiorul comunității, un fel de alfabet prin care se transmiteau sau se arhivau informații, mesaje, în cazul unora dintre ele strict existențiale, zilnice, de genul unor evidențe numerice ale animalelor, ale obiectelor de o anumită utilitate etc., în mod asemănător informațiilor înscrise pe răboaje. Altele puteau fi informații referitoare la acțiuni pe care le desfășurau în mod personal inițiații sau comunitatea și, aproape sigur, unele conțin și informații de ordin religios, sacru.

Spre deosebire de răboaje, care erau însemnări simple pe băte, oase, fluier etc., în cazul scrierii de la Chitila avem de-a face cu o scriere mult amplificată și tratată cu o mai mare

preocupare de comunicare. De aceea cred că cel care le-a scris a fost un inițiat sau poate, de ce nu, mai mulți. El făcea și un fel de școală în perimetrul așezării pentru ca semenii cu care comunica să poată pricepe informațiile transmise.

Rolul magic al acestor obiecte scrise este evident, atât prin aspect, cât și prin unele desene figurate, cu atât mai mult cu cât, începând din preistorie chiar, nu există obiect care să nu fi fost înzestrat și cu atribute magice, sacre, prin care inițiații sau oamenii simpli își transmiteau între ei mesaje referitoare la credința lor.

Unele dintre aceste semne par a fi litere, dar nu sunt litere. Ele pot fi mai degrabă asociate cu niște idei care se comunică. De exemplu, când este redat un cap uman sau de animal, scrierea ar putea face referire la o persoană, la o personalitate, la un zeu sau, după caz, la un animal. Când este vorba însă de semne simple, executate într-un anumit ritm și concentrare, ele ar putea îndeplini funcția de înregistrare numerică a unor activități, unelte, obiecte sau produse gospodărești”.

Silueta cavalerului danubian și aureola „sfinților”

Vasile Boroneanț a identificat pe cel mai mare dintre oasele inscripționate descoperite la Chitila silueta unui cavaler, realizată într-o manieră proprie epocii, care amintește de cultul „Cavalerului danubian” - foarte asemănător cu un alt cult « Cavalerul trac » desenat pe pereții peșterii de la Limanu, de lângă Mangalia, pe care localnicii o numesc „La icoane” sau „Peștera de la baltă”, care datează cam din aceeași perioadă.

„Descoperirea de la Chitila confirmă ipoteza înmormântărilor princiare cu cai, identificate în tumulii de la Hagighiol (Tulcea) și Peretu (Teleorman), practici generalizate în epocă în vastul areal locuit de daci. „Cavalerul de la Chitila” face legătura între înmormântările în tumuli și cele din așezările

civile, practicate în epoca procesului de romanizare. Aceste reprezentări ecvestre amintesc de cultul „Cavalerului danubian”, cu întreaga lui simbolică și mitologie specifice lumii traco-getice, existent din secolul al V-lea î.Hr. până în secolul al V-lea d.Hr.

Un alt element extrem de interesant identificat la unele dintre personajele reprezentate pe aceste oase este prezența unui fel de aură, idee care ar conduce la ipoteza figurării unor capete de împărați sau poate chiar de sfinți, ceea ce ar putea fi o vagă aluzie la existența în așezarea de la Chitila a unor informații primare despre creștinism. Sunt de părere că această comunitate a avut însă o dezvoltare, pentru un timp, paralelă cu societatea creștină, care își avea începutul în Dobrogea într-o perioadă mai timpurie. Adică încă de la începutul pătrunderii creștinătății în acest spațiu, pe când în așezarea de la Chitila, după cum rezultă din datarea monedelor descoperite aici, acest lucru s-a petrecut mai târziu, prin secolele II-III d.Hr., iar sceptorul de bronz cu simboluri clar creștine, descoperit în același sit, probează prezența certă și puternică a creștinilor în așezarea cercetată în secolele IV-V d.Hr.

Trecerea popoarelor migratoare peste această zonă a perturbat comportamentul, percepția, ordinea de gândire și mentalitatea băștinașilor. Partea frumoasă este că, odată cu plecarea lor, s-a revenit la tradiție, lucru dovedit de elementele de artă decorativă descoperite pe

unele artefacte. Viețuirea carpo-dacilor liberi în această așezare a durat până prin secolele IV-V d.Hr., când în zonă s-au așezat goții. Dar așezarea de la Chitila, în sine a fost locuită intens încă din epoca bronzului și din prima epocă a fierului, având deci continuitate istorică aproape neîntreruptă.

Semnele sau literele sunt total necunoscute, părând a nu fi nici grecești, nici latine, nici rune gotice, ci mai degrabă o scriere autohtonă. Unele dintre ele seamănă cu un tip de scriere de pe frontoanele templelor dacice reprezentate pe controversatele tăblițe de la Sinaia”.

Necesitatea luminării începuturilor identitare

În lipsa unor izvoare care să dovedească indubitabil existența scrisului la daci, acceptate oficial de specialiști, aplecarea spre o cercetare mai temeinică a unor asemenea artefacte ar fi mult mai utilă și ar lumina mai mult acele începuturi ale strămoșilor noștri pe care, așa cum a rânduit Biserica, îi pomenim în zilele dedicate lor, chiar dacă ei nu L-au văzut pe Hristos. Și asta pentru că Biserica Lui este compusă nu numai din Biserica celor vii, ci și din Biserica celor drepti adormiți în Lumea Veche. Numai în acest mod ne putem recupera propria noastră identitate și viață, pentru că în iconomia plinirii vremurilor, trecutul, prezentul și viitorul se regăsesc doar în Hristos Mântuitorul.